

Hajléktalan emberek Magyarországon, a BMSZKI bemutatása – Oláh Dóra

Oláh Dóra előadását Tóth Mercédesz jegyezte le

Hazánkban nincsen pontos adat a hajléktalan emberek számát illetően. 2011-ben a KSH az Európai Unió ajánlására – a fedél nélkülieket is felmérő – népszámlálást tartott, amelynek eredményeképp 12.347 effektív hajléktalan embert számoltak össze. Mivel azóta sem volt hasonló felmérés, csak becslésekre támaszkodhatunk. A Február Harmadika Munkacsoportnak¹ köszönhetően teljesebb képet kapunk a hajléktalanság magyarországi helyzetéről. Ez egy országosan és világszinten is egyedülálló adatbázis. A Február Harmadika Munkacsoport 1999 óta készít anonim kérdőíves felméréseket a hajléktalan emberek körében, amelyek fő célja ezen célcsoport átfogó feltérképezése. A kérdőív a hajléktalanságban eltöltött időt, a hajléktalanná válás okait, a hajléktalan emberek életmódját, egészségügyi állapotát, jövedelmi helyzetét, családi kapcsolatait vizsgálja. Emellett minden évben egy specifikus témakörre fókuszál a kérdéssor tematikája.

A 2021-es év speciális volt a járványhelyzet miatt, emellett a felmérés napjaiban az évszakhoz képest magasabb hőmérséklet volt tapasztalható, mindez hatással lehetett a kitöltött kérdőívek számára, melyet az ideai adatfelvétel során, 1.500 közterületen alvó és 5.200 hajléktalanszálláson élő ember válaszolt meg. A 2020-as kérdőív több emberhez jutott el: 2.104 közterületen alvó és 5.500 hajléktalanszállón éjszakázó ügyfelet érték el a felmérés során. Bár a kutatás nem alkalmas a hajléktalan emberek számának mérésére, de a szállást nyújtó intézmények forgalmi adatai, valamint a kitöltött kérdőívek alapján az feltételezhető, hogy 2020 év elején egy adott időpillanatban kb. 15.000 ember élt hajléktalanként Magyarországon.

Vidéken 3.100 körüli férőhely áll rendelkezésre az éjjeli menedékhelyeken, míg az átmeneti szállásokon közel 5.500 férőhely. A fővárosban 5.000, a téli időszakban 5.500 ágy érhető el. A fővárosi férőhelyek felét a BMSZKI üzemelteti.

A Február Harmadika Munkacsoport eredményei alapján elmondható, hogy a megkérdezett hajléktalan ügyfelek 25%-a nő, 75%-a férfi, míg a BMSZKI intézményeiben 35% - 65%-os megoszlás a jellemző. Az életkort tekintve egyre idősebb emberek kerülnek hajléktalan élethelyzetbe. Jelenleg a hajléktalan emberek többsége elmúlt 51 éves, és minden harmadik ember már a 60. életévét is betöltötte. Az a tapasztalat, hogy az idősödő ügyfélkörrel egyenesen arányos a leromlott egészségi

¹ Forrás: Február Harmadika Munkacsoport adatai: <https://februarharmadika.blog.hu/>, http://www.menhely.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=32&Itemid=37, Szociális Ágazati Portál adatai <https://szocialisportal.hu/>

állapot. Jövedelmi helyzetüket tekintve a megkérdezettek döntő többsége havi 60.000 forintnál kevesebb összegből tartja fenn magát, míg a válaszadók közel 40%-a havi 30.000 forintból vagy kevesebből él. Társas kapcsolataik tekintetében sokan vannak a hajléktalan emberek között, akik elváltak, de összességében elmondható, hogy sokuknak soha nem volt még stabil párkapcsolata, és csak 13%-uk él házassági vagy élettársi kapcsolatban.

Az ügyfelek végzettségét tekintve egyre több a nagyon alacsony iskolai végzettségű, minden második ember legfeljebb az általános iskolát végezte el.

A megkérdezettek nagy része nem reménykedik az önálló lakhatásban.

Magyarországon a hajléktalan emberek ellátása a helyi önkormányzatok feladata, ezt a szociális törvény szabályozza. Az ellátás fő finanszírozója az állam, amely éves normatív összeggel támogatja a szolgáltatókat. Ez a normatíva azonban hosszú évek óta nem változott, ezért ha az önkormányzat nem egészítené ki a BMSZKI működési költségeit, akkor nem tudnánk biztonságosan üzemeltetni a szolgáltatásokat. Azok fejlesztése pedig csak hazai és uniós pályázati források felhasználásával képzelhető el. A BMSZKI egy önkormányzati intézmény, a Fővárosi Önkormányzat hajléktalanellátó szervezete, mely 1993-ban jött létre, és akkor még csak 8 telephelyen biztosított ellátást.

Mára 21 telephelyen 38 egységben nyújtunk különféle szolgáltatásokat. Közel 530 fő dolgozóval, folyamatosan bővülő szolgáltatásokkal, nem csak az ország, de a közép-európai régió legnagyobb hajléktalanellátó intézményévé váltunk. Négy utcai szolgálatot és 6 nappali melegedőt működtetünk a városban. Hat éjjeli menedékhelyünkön 875 férőhely áll rendelkezésre, ami a fővárosi férőhelyszám 40%-át teszi ki. 10 átmeneti szállásunk működik városszerte 1.515 férőhellyel, ez a fővárosi férőhely szám 51%-a. Intézményeink közé tartozik a 94 férőhellyel rendelkező Családok Átmeneti Otthona. Egészségügyi szolgáltatásaink közé tartozik a háziorvosi szolgálat, amely 2 telephelyen is megtalálható, illetve egy 30 ágyas lábadozó, 50 ágyas krónikus osztály és 23 ágyas ápolási osztály. Alapellátás keretén belül évi több mint 20.000 fős betegforgalmat regisztráltunk.

A Szociális Információs Központ kiemelt szerepet tölt be a BMSZKI életében, ugyanis átfogó, naprakész információkat nyújt az ügyfelek, társszervezetek és saját kollégáink részére, egyfajta krízispulthként is üzemel. A Felvételt Előkészítő Team pedig koordinálja a felvételeket átmeneti szállásainkra. Két álláskereső irodát is működtetünk, ahol klasszikus, álláskeresőknél nyújtott szolgáltatások mellett fejlesztő foglalkoztató programot is működtetünk. 7 munkásszállónkon – a piaci áraknál alacsonyabb áron – 1.118 férőhelyet biztosítunk.

A BMSZKI módszertani tevékenységén belül fő feladataink a szakmai munka támogatása, pályázatírás, F3 adatgyűjtés, képzések szervezése, hazai és uniós finanszírozású projektek lebonyolítása, az

önkéntes tevékenységek koordinációja, szakmai kiadványok készítése, hazai és nemzetközi konferenciákon való részvétel és utak szervezése, valamint a szociális érzékenyítés.

2019-ben indult az első Housing First program intézményünkben, de valójában sokkal régebb óta kísérletezünk ilyen jellegű programokkal.